

Latvijas Zinātnes
padome

Aktuālais Eiropā zinātniskās publicēšanās jautājumos atvērtās piekļuves kontekstā

19.10.2020.

Latvijas Zinātnes
padome

SCIENCE
EUROPE
Shaping the future of research

Science Europe Atvērtās piekļuves darba grupa

- Platforma pieredzes un labās prakses apmaiņai
- Forums, lai veicinātu efektīvu pāriešanu uz Atvērtās piekļuves ekosistēmu
- Platforma, lai ieviestu sinerģiju starp dažādu dalīborganizāciju Atvērtās piekļuves iniciatīvām

Latvijas Zinātnes
padome

Plan S: making Open Access a reality

- *Plan S* ir plāns, ko īsteno organizācija [cOalition S](#) (23 biedri):
 - veic regulārus apkopojumus un statistiku par OA politiku dalīborganizācijās un Eiropā
 - kā arī pētījumus par biznesa modeļiem OA režīmā un par transformatīvajiem līgumiem
 - attīsta *Journal Checker Tool* – instrumentu, lai noteiktu žurnālu atbilstību *Plan S*
 - ietver arī biedrus kā Pasaules Veselības Organizācija

Latvijas Zinātnes
padome

Plan S jaunumi

- Autortiesību saglabāšanas stratēģija (*rights retention strategy*):
 - Daudzi izdevēji neatļauj pašarhivēšanos ar *CC BY* (maza atsaucība)
 - Daudzi autori parakstās līgumu, kas atņem viņu autortiesības
 - Nav iespējams ievērot grantu noteikumus
- *Journal Checker Tool* piedāvās:
 - atbilstošo OA pieeju
 - Atbilstošo *CC BY* variantu
 - Atbilstošos izdevējus, kuri atļauj saglabāt autortiesības
- *Diamond* OA pētījums ar mērķi atbalstīt izdevējus, kuri vēlas pielietot Dimanta biznesa modeli publicēšanā

Latvijas Zinātnes
padome

Jaunā Eiropas pētniecības telpa (*ERA*)

- Eiropas Komisijas plāni attiecībā uz OS un OA:
 - Atvērt platformu recenzētu OA rakstu publicēšanai (aptverot visas fāzes)
 - Analizēt autortiesības dalīties ar publiski finansētiem rakstiem
 - Nodrošināt Eiropas Atvērtās Zinātnes Mākonī (*European Open Science Cloud*), ievērojot *FAIR* principus
 - Atvērtās zinātnes monitorings, fokusējoties uz individuālo publikāciju ietekmi, nevis žurnāla ietekmes faktoriem
 - Sadarboties globāli, lai paātrinātu pāreju uz pilnu un uzreizēju OA

Latvijas Zinātnes
padome

SCIENCE
EUROPE
Shaping the future of research

Progress ES valstīs kopumā

- Daudzas izstrādā OS un OA stratēģijas (līdz 2022. gadam jāapstiprina)
- Rietumeiropas valstīs lielākoties jau slēdz transformatīvos līgumus (*transformative agreements*) ar lielajiem izdevējiem, nosedzot savu zinātnieku APC izmaksas
- Vai arī centralizē APC izmaksas valstī kopā vai grantu shēmās
- Dažas valstīs apsver iespēju pāriet pilnībā uz *Green route* ar nulles aizlieguma pašarhivēšanai
- Daudz lielāka uzmanība arī OA monogrāfiju izdošanai

Latvijas Zinātnes
padome

Paldies par uzmanību!

Ingmārs Kreišmanis
LZP Ekspertīzes un analītikas nodaļa
ingmars.kreismanis@lzp.gov.lv